

KOTOOUTUJAVANHEMPIEN LASTENHOITORATKAISUT
JA PERHEKERHOJEN SAAVUTETTAVUUS

Toimeksiantaja Hämeenlinnan kaupunki

Hyvärinen Rosa

Opinnäytetyö

Sosionomi

2024

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi

Tekijä	Rosa Hyvärinen	Vuosi	2024
Ohjaaja(t)	Sanna Viinonen ja Laura Jokela		
Toimeksiantaja	Hämeenlinnan kaupunki		
Työn nimi	Kotoutujavanhempien lastenhoitoratkaisut ja kotoutumiskerhojen saavutettavuus		
Sivumäärä	35 + 6		

Opinnäytetyön aiheena on Suomeen muuttaneiden perheiden lastenhoitoratkaisut sekä heidän kokemuksensa kotivanhempien kotoutumiskerhoista. Usein kotoutujaperheiden lastenhoito on äitien vastuulla, mikä vaikuttaa heidän opintoihinsa ja työelämään. Tavoitteena on selvittää, miten kotoutujaperheet valitsevat lastenhoitomuodon sekä kartoittaa kotivanhemmille suunnattujen kotoutujakerhojen saavutettavuutta.

Opinnäytetyön teen Hämeenlinnan kotoutumisen palveluille. Suurin osa kotivanhemmista on naisia ja heidän integroitumisestaan yhteiskuntaan tulisi vahvistaa. Opinnäytetyötä varten haastattelin neljää eri taustoista tulevaa Suomeen muuttanutta äitiä. Aineiston keruumenetelmänä käytin yksilöteemahaastattelua ja aineiston analyysissä teemoittelua.

Vanhemmat perustelivat lastenhoitojärjestelyjä lapsen hyvinvoinnilla. Tulosten perusteella kotihoidon tuki ei motivoi vanhempia hoitamaan lapsia kotona, mutta joissain tilanteissa se voi mahdollistaa toivotun hoitomuodon taloudellisesti. Lisäksi kotivanhemmat ovat tyytyväisiä kotoutujakerhoihin ja kokevat toiminnalliset kerhot mielenkiintoisiksi.

Avainsanat: Kotoutuminen, kotihoidon tuki, kotoutujien perhekerhot

Bachelor of Social Services
Social service

Author	Rosa Hyvärinen	Year	2024
Supervisor(s)	Sanna Viinonen & Laura Jokela		
Commissioned by	The city of Hämeenlinna		
Title	Childcare solutions of immigrant parents and integration clubs for stay at home parents.		
Number of pages	35 + 6		

The topic of this thesis is childcare solutions made by stay at home parents who have moved to Finland. It is common for families who have moved to Finland that the mothers take responsibility to take care of the children. That affects their studies and working life. The goal is to find out how the families make childcare solutions and to discover how mothers experience integration groups for parents.

This thesis is commissioned by the integration services of Hämeenlinna city. Most of the stay at home parents are women and their integration into the society should be strengthened. For the research, I interviewed four mothers from different backgrounds. I used individual theme interviews as the collection method of the analysis, and thematic method was used in the analysis of the material.

Parents justified various childcare arrangements with the child's well-being. Based on the results, home care allowance does not motivate parents to take care of children at home, but in some situations, it can enable the desired childcare solution financially. Stay at home- parents are satisfied with the family clubs and they prefer clubs that have various activities available.

Keywords: Integration, home care allowance, home parenting

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN KOTOAUTUMISEN PALVELUT	7
2.1	Kotoutuminen	7
2.2	Kotivanhempien kotoutumisen polku	9
2.3	Kotoutujavanhempien kerhot Hämeenlinnassa	10
3	LASTENHOITORATKAISUT	13
3.1	Varhaiskasvatus	13
3.2	Kotihoidon tuki	15
3.3	Kotihoidontuen vaikutukset	16
3	TUTKIMUKSEN METODOLOGIA	18
3.1	Tavoitteet ja tutkimuskysymykset	18
3.2	Laadullinen tutkimus	19
3.3	Aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelu	20
3.4	Aineiston analyysi	22
4	TUTKIMUSTULOKSET	24
4.1	Kotoutujaperheiden lastenhoitoratkaisut	25
4.1.1	Lapsilähtöiset lastenhoitomuodot	25
4.1.2	Kotihoidon tuki ei kannusta kotivanhemmuuteen	26
4.1.3	Toissijaiset tekijät lastenhoitojärjestelyn taustalla	26
4.2	Kotoutujakerhojen saavutettavuus	27
4.2.1	Äitien kohtaamat haasteet	28
4.2.2	Vastakkaisen sukupuolen läsnäolo ryhmissä	28
4.2.3	Kehittämistarpeet	29
5	POHDINTA	30
5.1	Eettisyys	31
5.2	Yksilöhaastattelujen luotettavuus	32
5.3	Johtopäätökset	33
	LIITTEET	36
	LÄHTEET	38

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on Suomeen muuttaneiden kotivanhempien lastenhoitoratkaisut ja niiden taustalla olevat tekijät. Lisäksi tarkastelen kotivanhempien kokemuksia kotoutujille suunnatuista perhekerhoista. Tavoitteena on selvittää, miten maahan muuttaneet perheet tekevät lastenhoitoratkaisuja sekä ovatko Hämeenlinnan kaupungin kotoutujavanhemmille suunnatut kerhot saavutettavia. Toteutan opinnäytetyöni sosionomiopintojen päättötyönä Hämeenlinnan kaupungin kotoutumisen yksikölle. Hämeenlinnan kaupungin kotoutumisen edistämisen palveluissa tehdään vastaanotto- ja asiakastyötä sekä asiakkaiden alkukartoitukset suunnitelmallisesti ja kotoutumissuunnitelmat kotouttamislain mukaisesti. Hämeenlinnassa vieraskielisten asukkaiden osuus on 5,3 %. (Hämeenlinnan kaupunki 2023a).

Opinnäytetyön aiheeni taustalla on tutkimus, jonka mukaan Suomi on pärjännyt heikommin maahan muuttaneiden naisten työllistymisessä muihin pohjoismaihin verrattuna. (Tuominen-Halomo 2022). Toisaalta myös kantasuomalaisten naisten työelämään osallistuminen on vähäisempää Suomessa verrattuna muihin pohjoismaihin. Ilmiötä selittää osittain kotihoidon tuki, jota vanhempien on mahdollista saada, jos alle kolmevuotiasta lasta hoidetaan kotona. (Österbacka & Räsänen 2022, 1072). Lisäksi syksyllä 2023 Orpon hallituksessa käytiin keskustelua uudesta kotoutumislaista sekä kotihoidontuesta. Hallitus ehdottaa, että oikeus kotihoidontukeen alkaisi vasta usean vuoden Suomessa asumisen jälkeen. (Karkkola 2023). Opinnäytetyöni aihe on hyvin ajankohtainen, koska vuonna 2024 tulee voimaan uudistettu kotoutumislaki. Uuden kotoutumislain myötä on tärkeää selvittää, kuinka kotivanhemmille järjestetään kielikoulutusta ja miten ratkaistaan muun muassa lastenhoito koulutuksen aikana. (Tuominen-Halomo 2022).

Opinnäytetyöni keskittyy äiteihin, sillä monet Suomeen muuttaneet äidit, joilla ei ole suoraa yhteyttä työelämään, integroituvan yhteiskuntaan heikommin kuin isät. Äidit ovat usein vastuussa lastenhoidosta, mikä vaikeuttaa heidän osallistumistaan varhaisessa vaiheessa kotoutumispalveluihin. Kun aikaa kuluu,

riski jäädä työelämän ulkopuolelle kasvaa. Vasta 15 vuoden Suomessa asumisen jälkeen miesten ja naisten työllistymisaste on samalla tasolla. (OECD 2018, 164). Monilla Suomeen muuttaneilla perheen perustaminen ja lastenhoitoon liittyvät vastuut ajoittuvat tyypillisesti kotoutumisen alkuvuosiin, mikä näkyy viivytyksenä työmarkkinoille siirtymisessä. (Alitolppa-Niitamo, 2021, 4). Maahan muuttaneiden työllisyys on kokonaisuudessaan Suomessa ja Hämeenlinnassa heikompi kuin valtaväestön, mutta osa maahanmuuttajista työllistyy hyvin. Maahanmuuttajista suurin osa on työkäisiä, toisin kuin kantaväestöstä. Kaikista Suomessa asuvista maahan muuttajista 43 % on työelämässä. Samoin kantaväestöstä 43 % käy töissä. Kaikista Suomeen muuttaneista 5 % on eläkeläisiä, alle 15-vuotiaita on 19 %, opiskelijoita on 11 %, työttömiä on 10 %, ja muita työvoiman ulkopuolella olevia on 12 %. Muun muassa kotivanhemmat kuuluvat työvoiman ulkopuolella olevaan ryhmään. (Pasanen 2023).

Tutkimusmenetelmäksi valitsin aineistolähteen laadullisen tutkimuksen ja aineistokeruun menetelmäksi temaattisen tutkimushaastattelun. Tutkimuksessa haastattelin neljää äitiä, jotka ovat asuneet suomessa vähintään vuoden. Yksilöhaastatteluun osallistui eri maista ja eri koulutustaustoista tulevia pienten lasten äitejä.

2 HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN KOTOUTUMISEN PALVELUT

Hämeenlinnaan muutetaan ulkomailta opiskelupaikan, työn, avioliiton tai perheen yhdistämisen kautta sekä pakolaisena. Hämeenlinnassa asuu noin 3 618 vieraskielistä, eli noin 5,3 % koko Hämeenlinnan väestöstä. (Hämeenlinnan kaupunki, 2023a). Yleisimmin puhutut vieraat kielet ovat viro, arabia, ja venäjä. Muita merkittäviä kieliryhmiä ovat persia, puola, somali, turkki, englantia, thai, kurdi, kiina, swahili, saksa ja espanja. (Hämeenlinnan kaupungin kotouttamisohjelma 2021–2025, 9). Vuoden 2023 alusta kaupungin vastuulla on maahanmuuttajien kotoutumisen kokonaisuus muilta osin, paitsi sosiaali- ja terveysasioista vastaa Kanta-Hämeen hyvinvointialue. (Hämeenlinnan kaupunki, 2023a).

2.1 Kotoutuminen

Maahanmuuttaja on yleiskäsite henkilölle, joka on muuttanut kotimaastaan toiseen maahan. Käsitteellä tarkoitetaan tavallisesti ulkomailla syntyneitä henkilöitä. Sekä ”maahanmuuttaja”, ”vieraskielinen”, että ”ulkomaalaistaustainen” -käsitteillä viitataan kaikkiin eri perustein Suomeen muuttaneisiin. Perhesyyt, työ, opiskelu tai lähtömaan tilanteesta johtuva pakolaisuus ovat yleisiä perusteita maahanmuutolle. (Hämeenlinnan kaupungin kotouttamisohjelma 2021–2025, 7).

Kotoutuminen on jatkuva ja moniulotteinen prosessi. Yhteiskunta muuttuu samalla kun väestö muuttuu. Suomeen muuttanut kartuttaa tietoja ja taitoja, joita tarvitaan työelämässä ja yhteiskunnassa. Prosessi vaatii sitoutumista Suomeen muuttajilta itseltään sekä yhteiskunnalta. Kotoutuminen vaatii yhdenvertaisuutta ja yhteistyötä jokaiselta osapuolelta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023). Kotoutumisen edistämiseksi viitataan viranomaisten ja muiden tahojen palveluja ja toimintaa yhteiskunnan vastaanottavuuden edistämiseksi. Yhteiskunnan vastaanottavuudella tarkoitetaan yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja hyvien väestösuhteiden toteutumiseen yhteiskunnassa. (Hämeenlinnan kaupungin kotouttamisohjelma 2021–2025, 4). Onnistuneessa kotoutumisessa maahan muuttaneella on muun väestön kanssa tasavertainen asema yhteiskunnassa niin

oikeuksien kuin velvollisuuksienkin osalta. Kotoutumisen keskeiset edellytykset ovat kielitaito ja työllistyminen. Kotouttamistoimenpiteiden tulee lähteä maahanmuuttajan omista tarpeista ja perehdyttää tarvittaessa myös arkielämän taitoihin. (Kuntaliitto 2023).

Suomalainen yhteiskunta hyötyy maahanmuutosta. Suomessa syntyvyys laskee, väestö ikääntyy ja globaalin muuttoliikkeen myötä maahanmuuttajataustaisten ihmisten määrä nousee Suomessa. Maahanmuuton kasvaminen Suomessa tasapainottaa ikääntyvää väestörakennetta, koska ulkomaalaistaustaiset ovat keskimäärin nuorempia suomalaisväestöön verrattuna. (Hämeenlinnan kaupungin kotouttamisohjelma 2021–2025, 7). Maahanmuuton kasvun myötä kotouttamista tulee kehittää. Kunnat tarvitsevat jatkuvasti työvoimaa. Lähivuosina kunta-alalle tarvitaan paljon ammattitaitoista työvoimaa, sillä vuoteen 2025 mennessä noin puolet kunnallisesta henkilöstöstä siirtyy eläkkeelle. Maahanmuutto on mahdollisuus vahvistaa kunnan elinvoimaisuutta. Maahanmuutto on kunnille tärkeää sekä työvoiman saannin sekä ammattitaidon vahvistamiseksi. (Kuntaliitto 2022).

Maahanmuuttajien työttömyyden taustalla on monia eri tekijöitä, kuten suomen kielen taito. Toisinaan ulkomailla hankittu koulutus ei vastaa suomalaisen työelämän tarpeita tai tutkintoja ei voida rinnastaa suomalaiseen tutkintoon. Joskus osaamista ei tunnisteta. Lisäksi useat tutkimustulokset osoittavat myös, että osa työnantajista ei halua palkata ulkomaalaisia, koska he asennoituvat heihin negatiivisesti. (Hämeenlinnan monikulttuurisuusohjelma, 2015,7). Työllistyminen ja opiskelu ovat merkittävä osa kotoutumista. Suomeen muuttaa perheitä hyvin erilaisista lähtökohdista. Jokaisella on erityinen perhe-, koulutus-, työ- ja muu kokemustaustansa. Joku voi olla korkeasti koulutettu ja löytää työpaikan nopeasti, kun taas joku toinen voi olla myös korkeasti koulutettu, mutta taustalla on syitä, minkä vuoksi työelämään sujahtaminen ei olekaan helppoa. Tällaisia ovat esimerkiksi terveys- ja toimintakyvyn haasteet sekä syrjintäkokemukset. Joukossa on myös erityisen haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, kuten kidutuksen tai ihmiskaupan uhrin, sotatraumatisoituneet sekä luku- ja kirjoitustaidottomat. (Hämeenlinnan kaupungin kotouttamisohjelma 2021–2025, 14).

Ulkomaalaistaustausten työllisyysaste on matalampi kuin Suomessa syntyneiden, mikä johtuu valtaosin maahan muuttaneiden naisten heikosta työllistymisestä. He tulevat miehiä useammin Suomeen perhesyiden takia, ovat perheenperustamisiässä ja jäävät tavallisesti kotiin hoitamaan lapsia. (Sutela 2016). On hyvä muistaa, että heikkoon työllisyyteen liittyvät ongelmat eivät välttämättä ole pysyviä. Esimerkiksi Somaliasta tulleilla lapsiluku on usein suuri ja siksi äidit ovat hyvin pitkään lasten kanssa kotona ja työelämään osallistuminen pitkittyy. Puolestaan Suomessa syntyneiden sukupolvessa somalialaisten perhekoko vastaa kantaväestön lapsilukua. (Saukkonen 2020, 193). Suomeen muuttaneista lapsiperheissä on keskimäärin 3,66 henkilöä. Kantaväestön lapsiperheissä jäseniä on keskimäärin 3,70. (Pasanen 2023). Vuonna 2023 ilmestyneessä asiantuntija-artikkelissa Vaumgartner ja Raijas esittävät, että maahan muuttaneiden naisten työllisyys on lisääntynyt. Naisten voimakas työllisyysasteen kasvu on myös herättänyt ihmetystä. Myönteinen naisten työllisyysasteen kasvu on jatkunut jo vuosia. 20–64-vuotiaiden ulkomailla syntyneiden naisten työllisyysaste oli 53 prosenttia vuonna 2016, vuonna 2020 se oli 61 prosenttia ja vuonna 2022 jo 68 prosenttia. Työvoimatutkimuksen mukaan ulkomailla syntyneiden naisten, erityisesti EU-maiden ulkopuolella syntyneiden, työllisyysaste nousi voimakkaasti 2021 ja 2022 välisenä aikana. (Vaumgartner ja Raijas 2023).

2.2 Kotivanhempien kotoutumisen polku

Maahan muuttaneiden perheiden kohdalla on olennaista arvioida koko perheyhteisön kotoutuminen kokonaisuutena. Kotoutumisen alkuvaiheessa osalla perheistä on moniammatillisten palveluiden tarve, jolloin perheelle tehtävän kotoutumissuunnitelman avulla voidaan varmistaa, että perheenjäsenten erilaiset tuen tarpeet otetaan kattavasti huomioon. Erityisesti äitien ohjaaminen kohti työelämävalmiuksia vahvistavia palveluita on tärkeää. (Kotoutumisen osaamiskeskus 2021).

OECD:n (2018) tutkimuksen mukaan kotoutujavanhemmat integroituvat yhteiskuntaan heikosti. Erityisesti maahan muuttaneet äidit ovat usein

kotivanhempina ja jäävät kodin ulkopuolella olevien aktiviteettien ulkopuolelle. OECD:n tutkimuksen mukaan maahan muuttaneille perheille Suomi tarjoaa asioita, jotka kannustavat äitejä jäämään kotiin, kuten kotihoidontukea. Lisäksi alkuvaiheen kotoutumispalvelut ohjaavat vähemmän aktiivisille äideille erilaista kotoutumispolkua kuin aktiivisesti työelämään pyrkiville. OECD:n mukaan muissa maissa kuten Norjassa ja Ruotsissa ei ole erilaisia polkuja, vaan kotoutumispolku on työelämään orientoitu. Tutkimus ehdottaa, että suomen erillinen polku kasvattaa Suomeen muuttaneiden äitien kuilua kodin ja työelämän välillä. (OECD 2018, 163). Jos Suomeen muuttaneet äidit jäätävät useaksi vuodeksi lasten kanssa kotiin, sillä voi olla haitallinen vaikutus muun muassa lasten koulumenestykseen. Kuten monissa muissakin Euroopan maissa maahanmuuttajalapsien koulumenestys on heikompaa kantaväestöön verrattuna, mutta Suomessa ero on erityisen huomattava. (OECD 2018, 163).

2.3 Kotoutujavanhempien kerhot Hämeenlinnassa

Ryhmätoiminta tukee kotoutumista. (Alitolppa-Niitamo, Kerkkänen, Lee yms. 2014, 6). Uudessa kaupungissa ihminen etsii omaa paikkaansa ja järjestää omaa elämäänsä. Muun muassa kielenoppiminen, työpaikan löytäminen, opiskelu ja lastenhoito ovat asioita, joita useimmat perheet miettivät. Kotoutujavanhemmille suunnatut kerhot ovat kuin vertaisryhmiä. Siellä tapaa samankaltaisessa tilanteessa olevia ja siellä voidaan jakaa tietoa ja tukea. Turvallisessa ryhmässä ihminen voi rentoutua ja mahdollisesta kokea kuuluvansa joukkoon. Lisäksi ryhmässä voi oppia suomen kieltä ja saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Kerhoissa jaetaan usein käytännönvinkkejä esimerkiksi harrastuksista ja muista palveluista, joita kaupungissa on tarjolla. Ryhmätoiminta auttaa ihmisiä arjessa eteenpäin ja lisää osallisuutta. Lisäksi ryhmässä opitaan kohtaamaan erilaisuutta. Vaikka ryhmän jäsenet saattavat olla monelta osin samankaltaisessa elämäntilanteessa on jokaisella omat arvot ja mielipiteet. Ryhmän jäsenillä voi olla esimerkiksi erilaisia mielipiteitä, minkälaisia teemoja ryhmässä tulisi käsitellä. Myöskään kaikki kotoutujavanhemmat eivät osallistu ryhmätoimintaan syystä tai toisesta. (Alitolppa-Niitamo, Kerkkänen, Lee yms. 2014, 6). Opinnäytetyössäni yhtenä näkökulmana on selvittää, mistä syistä osa kotoutujavanhemmista ei osallistu ryhmätoimintaan.

Hämeenlinnassa toimii lapsiperheille suunnattu kulttuurikeskus ARX. Hämeenlinnassa asuvat kotoutujaperheet eivät ole löytäneet lastenkulttuurin pariin, vaikka kotoutumisen edistämisen ohjaajat ovat asiaa mainostaneet ja kannustaneet osallistumaan toimintaan. Tämän ajatuksen pohjalta Hämeenlinnan kaupunki alkoi järjestää kotoutujien perhekerhoa yhteistyössä kulttuurikeskus ARX:n kanssa vuonna 2021, jotta saataisiin tavoitettua Hämeenlinnan maahanmuuttajaperheet. Silloin kotoutumisen palveluiden asiakkuudessa oli tuoreita äitejä ja 10 vauvaa. Kotoutujien perhekerhojen tavoitteena on madaltaa kynnystä osallistua lapsiperheiden tapahtumiin ja aktiviteetteihin sekä tuoda perhekerhokulttuuri tutuksi kotoutumisen näkökulmasta asiakkaille. Kotoutujien kerhon ajatuksena on luoda turvallisuuden tunnetta ja antaa varmuutta vanhemmille lähteä kotoa uusiin paikkoihin. Kun kielitaito karttuu ja uskallusta löytyy, voivat vanhemmat osallistua myös niin sanottuihin kantasuomalaisille suunnattuihin perhekerhoihin. Kotoutujien kerhot on suunnattu vasta Suomeen muuttaneille, mutta kerhot ovat avoimia kaikille. (Nurmi-Matongo 2023).

Hämeenlinna tarjoaa maahan muuttaneille kotivanhemmille erilaisia perhekerhoja, joita on muutaman kerran viikossa. (Hämeenlinnan monikulttuurisuusohjelma, 2015,18). Myintegration.fi on Hämeenlinnan kaupungin ylläpitämä sivusto, josta löytyy tietoa Hämeenlinnan kaupungista monella eri kielillä. Sivustolla esitellään muun muassa kotivanhemmille suunnattuja kerhoja. Syksyllä 2023 on kahtena päivänä viikossa suomen kielen opetusta, jossa lastenhoito on järjestetty. Lastenhoitajina toimii eläkkeellä jääneet ammattilaiset, jotka toimivat Hämeenlinnan Marttojen vapaaehtoisina. Maanantaisin on tulkatut yhteiskuntatunnit, joka on tarkoitettu vain naisille. Tunneilla jaetaan tietoa muun muassa varhaiskasvatuksesta ja neuvolasta. Torstaisin on taidelähtöinen perhekerho, johon ovat tervetulleita äidit, isät sekä lapset. Ryhmätoiminnoissa on myös paikalla tulkkeja, niin naisia kuin miehiäkin. Suomenkielentunneilla ei ole tulkkeja. Kaikki kerhot/kurssit järjestetään Hämeenlinnan keskustassa tai keskustan läheisyydessä. (Myintegration 2023).

Hämeenlinnan kaupunki on usein törmännyt ongelmaan, että useat kotoutujat eivät osallistu heille järjestettyyn toimintaan. Kotoutumisen ohjaajat ovat pohtineet, kuinka ihmiset saataisiin osallistumaan enemmän ja useammin erilaisiin kerhoihin. (Nurmi-Matongo 2023). Opinnäytetyössäni tutkin perhekerhojen saavutettavuutta. Saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, että mahdollisimman moni erilainen ihminen voi käyttää palveluja mahdollisimman helposti. Saavutettavuus on moninaisuuden huomiointia palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Saavutettavuus on asiakaslähtöisyyttä. Ihmiset ovat lähtökohtaisesti erilaisia, joten samat palvelut eivät ole yhtä lailla kaikille saavutettavissa. Palveluissa tulisi ottaa huomioon erilaiset käyttäjät ja heidän erilaiset tarpeensa ja mahdolliset rajoitukset. (Aluehallintavirasto 2023).

3 LASTENHOITORATKAISUT

Suomalaisen lastenhoitopolitiikan tavoitteena on edistää vanhempien työllisyyttä ja sukupuolten tasa-arvoa, sekä tarjota vanhemmille mahdollisuus valita lapsen hoitomuoto. (Närvi, Kinnunen, Lammi-Taskula yms. 2023). Monet Suomeen muuttaneet vanhemmat joutuvat pallotelemaan erilaisten lastenhoitoratkaisujen välillä, mikä saattaa vaarantaa heidän osallistumisensa kotoutumista edistäviin toimintoihin. Mitä enemmän aikaa kuluu, sitä vaikeampaa kotivanhempien on päästä mukaan työelämään ja muihin sosiaalisiin toimintoihin. Tutkimuksen mukaan kotivanhemmat ja erityisesti äidit tarvitsisivat enemmän mahdollisuuksia ja kannustimia osallistua aktiivisesti kotoutumisohjelmiin, jotta he eivät syrjäydy sosiaalisesta elämästä ja työelämästä. (OECD 2018, 163).

Keskeistä lastenhoidonratkaisujen keskustelussa on, jääkö vanhempi lapsen kanssa kotiin vai osallistuuko lapsi varhaiskasvatukseen. Alle kouluikäisten vanhemmat voivat valita erilaisia päivähoitopalveluita. Vaihtoehtoina on kunnallinen päivähoito tai perhepäivähoito, lapsen hoito kotona kotihoidon tuella, mikäli perheessä on alle 3-vuotias sekä päivähoidon järjestäminen yksityisen hoidon tuella tai palvelusetelillä. Lisäksi Hämeenlinna järjestää avointa kerhotoimintaa. (Hämeenlinnan kaupunki 2023b).

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostaa kokonaisuus, jossa pedagogiikka korostuu. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatus kattaa lapsen elämän ensi vuodet vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kehitystä ja oppimista, edistää lapsen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjäytymistä sekä tukea vanhempia kasvatuksessa ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opintoihin. Lisäksi varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2023).

Varhaiskasvatus ryhmissä on pääosin 1–5-vuotiaita lapsia. Lapsi voi osallistua varhaiskasvatukseen ollessaan 9-kuukautta. Kaiken ikäisten lasten ryhmissä vahvistetaan kaikkea elämässä tarvittavia taitoja, kuten osallisuutta ja toisten huomioonottamista. Monimuotoisissa ja ikärakenteeltaan laajoissa varhaiskasvatuksen ryhmissä toiminen vähentää kiusaamista, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja tukee moninaisuuden hyväksymistä. Lisäksi kielenkehitystä tukee kaiken ikäisten lasten yhteisö, jossa on puhumaan opettelevia sekä taitavampia lapsia. (Hämeenlinnan kaupunki 2023b).

Varhaiskasvatus vahvistaa taustaltaan erilaisten lasten kouluvalmiuksia ja tukee kotoutumista. Maahan muuttaneiden perheiden lapset hyötyvät varhaiskasvatukseen osallistumisesta. (Tuominen-Halomo 2022). Ulkomaalaistaustaisten osallistumisaste varhaiskasvatukseen on noussut, mutta se on edelleen pienempi kuin suomalaistaustaisilla varsinkin alle 3-vuotiaiden ikäryhmässä. Se on ongelma, sillä varhaiskasvatuksen hyödyt ovat keskimäärin suurempia erityisesti ulkomaalaistaustaisille lapsille. (Ahtiainen, Mäki, Saukkonen yms. 2020).

Kela ja THL:n tekemän perhevapaakyselyn (2022) mukaan useimmat pienten lasten vanhemmat ovat sitä mieltä, että lapselle sopiva päiväkodin aloitusikä on 1,5–2 vuotta. Tutkimuksia on tehty myös aiempina vuosina ja näkemykset sopivasta iästä ovat muuttumassa. Erityisesti äidit ovat valmiita laittamaan lapsen varhaiskasvatukseen nuorempana kuin aiemmin. Tutkimuksen perusteella vanhemman koulutustaso vaikuttaa näkemykseen. Korkeakoulutetut vanhemmat pitävät nuorempaa lasta valmiina varhaiskasvatuksen aloittamiseen. (Kinnunen, Saarikallio-Torp, Lammi-Taskula & Närvi 2023). Varhaiskasvatukseen osallistui 230 600 lasta vuonna 2021. Varhaiskasvatukseen osallistuminen on sitä yleisempää mitä vanhemmista lapsista on kyse. Päiväkotitoimintaan ja perhepäivähoitoon osallistui 35 % alle 3-vuotiaista lapsista ja 87 % 3–5-vuotiaista lapsista. (Tilastokeskus 2022). Suomessa lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen keskimäärin vähemmän kuin muissa pohjoismaissa. Eroa selittää kotihoidontuki, jota voi Suomessa saada alle 3-vuotiaan hoitoon kotona. Erot pohjoismaiden välillä näkyvät myös alle 1-vuotiaiden osallistumisessa varhaiskasvatukseen. Esimerkiksi Tanskassa 1-vuotiaista

17 % on varhaiskasvatuksessa, Norjassa 4 % ja Suomessa 1 %. (Aira, Hämylä, Kannas yms. 2014, 107).

3.2 Kotihoidon tuki

Kotihoidon tuen historian alkuvaiheessa siitä käytettiin nimitystä äidin palkka. Kansanedusta Martta Salmela-Järvinen on tehnyt ensimmäisen ehdotuksen äidin palkasta vuonna 1947. Eesityksen perustui huoleen pienituloisten äitien heikosta asemasta. Lisäksi äidin palkan käyttöönotolla haluttiin tuoda kotitaloudessa tehtävä työ näkyväksi ja arvostetuksi. Tuen arvioitiin mahdollistavan äidin jäämisen kotiin taloudellisesti. Espoo aloitti kunnallisen kotihoidon tuen maksamisen vähävaraisille äideille jo 1960-luvulla, ennen kuin lakisääteisen kotihoidontuen voimaantuloa. Tuen arvioitiin olevan ennaltaehkäisevää lastensuojelua, eikä kotihoidon tukea peritä takaisin. (Miettunen 2008, 15–17).

Lasten päivähoitokysymys on tullut keskusteluun 1960-luvulla, kun naisten koulutustaso ja avioerojen määrä on noussut. Julkisessa keskustelussa painottui naisen oikeus työhön ja vähitellen naisten työllisyys kasvoi ja ideologia perinteisestä kotiäidin roolista muuttui. Yhteiskunnassa alettiin arvostaa tasa-arvoista työelämää, jolloin myös äidit voivat yhtä lailla käydä töissä kuin isätkin. Muutoksesta seurasi kaksi eri lastenhoitoratkaisua; päiväkotilinja sekä kotivanhemmuuslinja. Edelleen 2020-luvulla, julkinen keskustelu on kahtiajakautunutta, viedäänkö lapset päiväkotiin vai hoitaako vanhempi lapsia kotona? (Miettunen 2008, 15–17).

Kotihoidon tukea voi saada Kelalta, jos alle 3-vuotiaalla lapsella ei ole kunnallista varhaiskasvatuspaikkaa ja vanhempainraha on päättynyt. Kotihoidon tukea voi saada myös perheen muista lapsista, jos heillä ei ole myöskään kunnallista varhaiskasvatuspaikkaa. Kotihoidon tukea ei myönnetä, kun perheen nuorin perheen lapsi on täyttänyt 3 vuotta. Kotihoidon tukea ei myöskään myönnetä, mikäli lapsella on kunnallinen varhaiskasvatuspaikka. Kotihoidon tukeen sisältyy hoitoraha, johon eivät vaikuta perheen tulot. Lisäksi siihen kuuluu hoitolisä, johon

perheen yhteenlasketut tulot vaikuttavat. Lisäksi osa kunnista maksaa kuntalisää. (Kansaneläkelaitos 2023a).

Hoitorahan määrä on yhdestä alla 3-vuotiaasta 377,68 €/kk. Perheen muista alle 3-vuotiaista lapsista maksetaan 113,07 €/kk. Jokaisesta yli 3-vuotiaasta, mutta alle kouluikäisestä lapsesta maksetaan 72,66 €/kk. Hoitolisään vaikuttavat perheen koko ja bruttotulot. Hoitolisä on enintään 202,12 e/kk. Sitä maksetaan vain yhdestä lapsesta. (Kansaneläkelaitos 2023b). Kotihoidon tuen käyttäjistä yli 90 % on naisia ja tukea on kritisoitu sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Pitkät jaksot kotona heikentävät naisten asemaa työmarkkinoilla sekä pienentävät äitien eläkekertymää. Kotihoidon tuen tiedetään myös olevan yhteydessä lapsiperheköyhyteen. (Österbacka & Räsänen 2022,1071–1101). Lapsiperheköyhyys on selvästi yleisempää ulkomaalaistaustaisissa perheissä verrattuna suomalaistaustaisiin perheisiin. Pienituloisten perheiden taustalla on muun muassa lapsiluvut, vanhempien työttömyys ja tulonsiirtoriippuvuus, valtaväestöä yleisempi yksinhuoltajuus ja osa-aikatyö. (Säävälä 2022, 3).

3.3 Kotihoidontuen vaikutukset

Tuoreen tutkimuksen (2022) mukaan kotihoidon tuen vaikutukset ovat negatiivisia äideille sekä lapsille. Ajatus haitallisuudesta pohjautuu siihen, että kotihoidon tuki ohjaa vanhempia pidempiin kotihoidonjaksoihin ja sitä kautta pois työelämästä. Tutkimus ehdottaa, että jokin muu tukimuoto olisi parempi, joka ei ohjaisi niin suuresti kotihoitoon. Tutkimuksen mukaan kotihoidon tuen seuraukset näkyvät äitien ansiotuloissa ja lasten koulutustasossa negatiivisesti. Tutkimuksessa ei havaittu keskimäärin positiivisia vaikutuksia lapsiin. Tutkimuksessa havaitaan, että kahdeksaantoista ikävuoteen mennessä tehdyt rikokset lisääntyvät noin viisi prosenttia. (Gruber, Huttununen & Kosonen 2022, 15–20).

Vuonna 2023 julkaistun tutkimuksen mukaan pienentämällä kotihoidon tukea voitaisiin lisätä äitien työllisyyttä, mutta tutkimus ei keskity nimenomaan maahanmuuttajanaisiin. (Räsänen 2023). Tutkimuksessa havaittiin, että

vahvassa työmarkkina-asemassa olevat äidit palaavat hoitovapaan jälkeen työhön muita äitejä nopeammin. Tutkimuksen mukaan korkeampi kotihoidon tuki hidastaa työhön paluuta. Kotihoidontukeen liittyvät ongelmat ovat todellisia, mutta muutkin tekijät vaikuttavat maahanmuuttajaäitien työllisyyteen. Muun muassa pelko suomalaista byrokratiaa kohtaan voi heikentää maahanmuuttajaäitien hakeutumista työelämään. Esimerkiksi jos äiti haluaisi käydä osa-aikaisesti töissä tai opiskelemassa, se usein vaatii toimenpiteitä, kuten sosiaaliturvajärjestelmän päivittämisen. Erityisesti henkilöillä, joilla on heikko kielitaito ja puutteellinen tuntemus tukijärjestelmästä, voi kokea haasteelliseksi etsiä itselleen uudenlaisia ratkaisuja. (Saukkonen 2020, 192).

Teoriassa kotihoidon tukea muuttamalla tai pienentämällä voitaisiin kannustaa maahan muuttaneita kotivanhempia työelämään. Todellisuudesta ei ole kuitenkaan empiiristä näyttöä. Vaikka ihmiset reagoivat taloudellisiin kannustimiin, on epäselvää, kuinka taloudelliset kannustimet ja kulttuuriset normit toimivat yhdessä. (Kaihovaara 2021). Esimerkiksi Ruotsia koskevassa tutkimuksessa ”taloudelliset kannustimet”, kotitaloustuotanto ja sukupuoli-identiteettinormit (2019) on havaittu, että ulkomaalaistaustaisissa perheissä miehet reagoivat selvästi naisia voimakkaammin verojen kevennyksiin. Jos kulttuuriset normit vaikuttavat taloudellisten kannustimien toimivuuteen, olisi tärkeää huomioida myös kulttuuriin, perhekäsityksiin sekä sukupuolirooleihin liittyvät normit, jotka kannustavat tai sitovat naisia pysymään kotona. Jos vanhemmat eivät reagoi taloudellisiin kannustimiin, näkyisi kotihoidontuen poisto lapsiperheköyhyyden syventymisenä eikä lisääntyneenä työllisyytenä. (Ichino, Olsson, Petrongolo yms. 2019, 35.) Kotihoidon tuen leikkaaminen ei välttämättä siis lisää työllistymistä, sillä muun muassa kulttuuriset normit, taloudelliset suhdanteet sekä syrjintä vaikuttavat työllisyysasteeseen. Kotihoidontuen leikkaamiseen sijaan tulisi lisätä aitoja kannustimia, jotka lisäisivät osallistumista koulutukseen sekä työelämään. (Saukkonen 2020, 192–193).

3 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kartoittaa maahan muuttaneiden perheiden lastenhoitoratkaisuja ja mihin asioihin järjestelyt perustuvat. Lisäksi tutkin maahan muuttaneiden kotivanhempien ajatuksia ryhmätoiminnoista, jotka ovat suunnattu pienten lasten vanhemmille. Hämeenlinnassa suurin osa kotivanhemmista, jotka kuuluvat kotoutumisen palveluiden piiriin, ovat naisia. Isät osallistuvat äitejä useammin esimerkiksi kunnan tarjoamaan kotoutuskoulutukseen tai työelämään. Kotiäidit ovat erityinen ryhmä Hämeenlinnassa, koska he osallistuvat heikosti kodin ulkopuolella tapahtuviin aktiviteetteihin. (Hämeenlinnan monikulttuurisuusohjelma, 2015,1–9). Tästä syystä, opinnäytetyössäni haastattelen äitejä enkä isiä.

3.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössäni käytän laadullista lähestymistapaa ja kartoitan yksilöhaastattelun avulla, miten kotivanhemmat perustelevat lastenhoitoratkaisut. Tavoitteena on kuulla maahan muuttaneiden äitien kokemuksia perheen lastenhoitojärjestelyistä. Tavoitteena on selvittää mahdollisia rakenteita sekä arvoja, jotka ohjaavat äitejä hoitamaan lapsia kotona. Lisäksi opinnäytetyöni tavoitteena on kartoittaa, ovatko Hämeenlinnan kaupungin järjestämät kotoutujien kerhot saavutettavia. Kotoutujavanhemmat osallistuvat perhekerhoihin ja muihin kotivanhemmille suunnattuihin ryhmiin vaihtelevasti. Osa käy jokaisessa ryhmässä säännöllisesti, toiset silloin tällöin ja toiset eivät juuri lainkaan. (Nurmi-Matongo 2023). Tarkoitus on selvittää, minkälaisia haasteita kotivanhemmat kohtaavat kerhoihin osallistumisessa ja kuinka osallistumista voitaisiin lisätä.

Opinnäytetyöni on merkittävä Hämeenlinnan kaupungille, jotta maahan muuttaneiden kotivanhempien osallistumista yhteiskuntaan voitaisiin lisätä. Lastenhoitaminen kotona voi olla pitkä ajanjakso, ja sillä aikaa olisi tärkeää ylläpitää ja kehittää suomen kielen taitoa sekä muita arkisia taitoja, joita suomalaisessa yhteiskunnassa tarvitaan. On tärkeää, että Hämeenlinnan kaupunki osaa tarjota asiakaslähtöisiä palveluita ja siitä syystä tutkimuksen

tavoitteena on kartoittaa, minkälaisia palveluita tai ryhmätoimintaa kotivanhemmat toivovat kotonaoloajalle.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia lastenhoitoratkaisuja Suomeen muuttaneet vanhemmat tekevät ja miten he perustelevat päätöksensä?
2. Minkälaisia kehitysehdotuksia kotivanhemmilla on nykyisiin kotoutujakerhoihin ja minkälaisia haasteita he kohtaavat niiden saavutettavuudessa?

3.2 Laadullinen tutkimus

Tutkimusmenetelmäksi valitsin aineistolähteen laadullisen tutkimuksen. Laadullisessa tutkimuksessa ei käytetä tilastollisia menetelmiä tai muita määrällisiä keinoja. Laadullisessa tutkimuksessa selvitetään ilmiötä sanojen ja lauseiden kautta. Tavoitteena on kuvata ilmiötä syvällisesti ja antaa uusi tapa ymmärtää ilmiötä. Laadullisen tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää, sillä se on pätevä vain tutkimuskohteen osalta. Laadullisen tutkimuksen keskiössä on ihmisten henkilökohtaiset näkemykset ja kokemukset. Tällaisessa tutkimuksessa on tyypillistä, että tutkija menee ilmiön pariin ja rakentaa suoran kontaktin tutkittavan kanssa, esimerkiksi haastatteleamalla. Tiedon keruun ja analysoinnin pääasiallinen väline on itse tutkija, jonka kautta todellisuus suodattuu tutkimustuloksiksi. (Kananen 2014). Laadullinen tutkimustapa toimii hyvin, koska tarkoitukseni on saada syvällistä tietoa kotoutujavanhempien perimmäisistä perusteluista. Tavoitteenani on ymmärtää syvällisesti aihetta kotoutujaperheiden näkökulmasta. Laadullinen tutkimus sopii opinnäytetyöhöni hyvin, koska kohderyhmä on erityinen. Haastateltavat ovat hiljattain muuttaneet Suomeen. Heidän suomenkielentaitonsa ei ole vielä hyvä. Näin ollen koen, että esimerkiksi kyselylomakkeiden kääntäminen eri kielille sekä vastausten kääntäminen takaisin Suomeksi olisi haasteellista. Lisäksi haastattelussa pystyn avaamaan kysymyksiä, mikäli haastateltava haluaa tarkentaa kysymystä.

3.3 Aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelu

Teemahaastattelussa käydään jokaisen haastateltavan kanssa samat aiheet, mutta kysymysten järjestystä ja muotoilua voi vaihdella tarpeen mukaan. Teemahaastattelun lähtökohtana on, että tiedetään haastateltavan kokeneen tietty tilanne, kuten äitiys, lastenhoito ja maahanmuutto Suomeen. Opinnäytetyössäni päädyin teemahaastatteluun, koska haastattelu kohdennetaan tiettyihin aiheisiin, joista keskustellaan. Teemahaastattelussa keskeiset aiheet ohjaavat haastattelua yksityiskohtaisten kysymysten sijaan. Tällä tavalla saadaan paremmin haastateltavan oma ääni kuuluviin. (Hirsijärvi ja Hurme 2017, 47–48).

Viinamäki (2017) arvioi, että usein 4–8 haastattelua on suhteellisen hyvä määrä, kun tehdään sosiaalialan tutkimusta. Silloin työmäärä on vielä kohtuullinen, ja aineistoa on todennäköisesti riittävästä analysoitavaksi. Viinamäki (2017) myös ehdottaa, että on parempi kasvattaa haastattelun määrää, kuin pidentää yksittäisiä haastatteluja. Haastattelun etuna on, että se on joustava menetelmä. Haastattelussa ollaan suoraan kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa ja silloin on mahdollisuus selvittää vastausten taustalla olevia motiiveja. (Hirsijärvi ja Hurme 2017, 34). Arvioin, että yksilöhaastattelun toimii parhaiten tutkimuksessani. Ryhmähaastattelussa esimerkiksi haasteita toisi naisten erikielisyys, jolloin samaan aikaan paikalle tarvitsisi usean tulkin. Ehdotan myös, että yksilöhaastattelussa saadaan laajemmat vastaukset, kun voin esittää tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä.

Haastattelin neljää Suomeen muuttanutta äitiä, jotka ovat asuneet Hämeenlinnassa 1–10 vuotta. Tutkimusluvan sain Hämeenlinnan kaupungilta syksyllä 2023. Lisäksi Hämeenlinnan kaupunki kustantaa tulkkaukset ja sen takia haastateltavat kuuluvat Hämeenlinnan kotoutumisen edistämisen palveluiden piiriin. Tutkimuksen kannalta on tärkeää, että haastateltavat tietävät jo jonkin verran suomalaisesta yhteiskunnasta ja palvelujärjestelmästä. Haastatteluun valittiin eri maista tulevia äitejä, joilla on erilaisia koulutustaustoja. Osalla äideistä oli taustalla peruskoulu ja osalla yliopistotason tutkinto. Halusin haastatteluihin mukaan eri kulttuureista tulevia äitejä, jotta tutkimustuloksissa näkyisi

Hämeenlinnan kotivanhempien monimuotoisuus. Lisäksi valintaperusteena oli, että äideillä on alle kolmevuotiaita lapsia ja lastenhoitoratkaisujen tekeminen on ollut ajankohtaista heidän elämässään.

Haastateltavat olen tavoittanut tutustuessani Hämeenlinnan kaupungin järjestämiin perhekerhoihin. Eräs haastateltava muutti pois kaupungista, hieman ennen kuin haastattelu oli tarkoitus järjestää, joten tilalle pyysin toista äitiä puhelimitse. Haastattelut toteutettiin haastateltavien kotona. Arvelin sen olevan turvallinen ja mukava ympäristö. Jokainen haastattelu toteutettiin yksilöllisesti äitien toiveita kuunnellen muun muassa ajankohdan sekä paikan suhteen. Jokainen äiti oli halukas tekemään haastattelut kotonaan mieluummin kuin kodin ulkopuolella.

Haastattelut kestivät 1–1,5 h. Halusin varata haastatteluille hyvin aikaa, jotta kiireen tunnetta ei tule keskusteluun. Myös tulkkaus vie oman aikansa. Toisaalta, kun tulkki käänsi asioita haastateltavalle, sain sillä aikaa kirjoitettua muistiinpanoja sekä käymään nopeasti asiaa läpi mielessäni tarkentavia kysymyksiä varten. Tunnelma haastatteluissa oli lämmin ja rauhallinen. Arvelen, että haastattelujen kannalta oli hyväksi, että olin jo aiemmin päässyt hieman tutustumaan äiteihin perhekerhoissa, jolloin tapaamisella ei ollut enää niin sanottua alkujännitystä. Äitiä, joka tuli tutkimukseen mukaan viime hetkillä, en ollut tavannut aiemmin, mutta haastattelu sujui hyvin. Äiti otti minut vastaan avoimin mielin ja myös itse pyrin olemaan mahdollisimman helposti lähestyttävä sekä vilpitön.

Haastatteluissa oli mukana läsnäolotulkki, paitsi yhdessä haastattelussa oli puhelintulkki, koska läsnäolotulkkia ei ollut saatavilla. Haastattelun alussa kävin läpi haastateltavien kanssa suostumuslomakkeen tieteelliseen tutkimukseen ja molemmat osapuolet allekirjoittivat sopimuksen. Suostumuslomakkeella voidaan varmistaa, että haastateltava tietää osallistumisen olevan täysin vapaaehtoista ja hänellä on oikeus kieltäytyä tai lopettaa osallistuminen milloin tahansa, ilman kielteisiä seuraamuksia. Haastattelun aikana käytin itseään korjaavaa metodologiaa. Se on yksi tapa lähestyä aineistoa, jossa haastattelija tiivistää ja tulkitsee haastateltavan kuvausta jo haastattelun aikana ja kertoo tulkinnoistaan myös

haastateltavalle. Tämä antaa mahdollisuuden haastateltavalle vahvistaa tulkinta tai todeta tulkinta virheelliseksi. (Hirsijärvi ja Hurme 2017, 34). Arvioin, että tällainen aineiston lähestymistapa on asiakaslähtöistä, joka on yksi tärkeä eettinen lähtökohta opinnäytetyölleni. Ehdotan myös, että tästä lähestymistavasta on etua. Väärinymmärrykset voidaan minimoida, koska pystyn tulkin kautta varmistamaan, onko tulkintani oikea haastateltavan näkökulmasta.

3.4 Aineiston analyysi

Laadullisen analyysin tarkoituksena on tiivistää aineisto. Aineistoa tulee tarkastella analyttisesti ja tulkita sisältöä oman ajattelun sekä teorian kautta. Hirsijärvi ja Hurme (2017) ehdottavat, että päätelmiä voi tehdä suoraan tallennetusta materiaalista. Mikäli aineistoa on runsaasti, voidaan teemahaastattelu purkaa tekstimuotoon. Aineisto voidaan selkeyttää ja jakaa teemoittain, jonka jälkeen aineisto tiivistetään. (Kananen 2014, 102). Haastattelun sanatarkalle purkamiselle ei ollut tarvetta. Haastattelussa on mukana tulkki, joten käänös ei alun perinkään ole sanatarkka. Myös esimerkiksi äänen painot on lähes mahdoton huomioda, koska eri kielissä äänen painot ovat hyvin erilaisia, eikä minulla ole riittävää kokemusta muista kielistä. Tärkeämpää sanatarkan litteroinnin sijaan on perehtyä aineiston asiasisältöön ja pohtia, mistä teemoista äidit puhuivat.

Teemoittelu on tavallinen analyysin työkalu laadullisessa tutkimuksessa. Teemoittelussa etsitään haastatteluista toistuvia piirteitä. Osa voi pohjautua teemahaastattelun teemoihin, mutta usein tulee esiin monia muita teemoja, jotka ovat tutkimuksen kannalta merkittäviä. Hirsijärvi & Hurme (2017) huomauttavat, että aineistosta esiin nostetut teemat perustuvat tutkijan tulkintoihin. Usein on epätodennäköistä, että kaksi haastateltavaa vastaisivat kysymykseen täysin samalla tavalla, mutta tutkija kategorisoi vastaukset saman teeman alle. Lisäksi on tärkeää tarkastella esiin otettujen piirteiden yhteyksiä. (Hirsijärvi & Hurme 2017, 173).

Haastattelujen jälkeen aloin käymään läpi aineistoa ja kirjoitin asiat selkeään muotoon. Halusin alkaa käsittelemään aineistoa mahdollisimman pian, jolloin

haastattelut ovat vielä tuoreessa muistissa. Haastattelussa kysymykseni liittyivät kotivanhempien kerhoihin sekä kotivanhemmuuteen. Poimin aineistosta näiden teemojen mukaista sisältöä. Lisäksi aineistoa tarkastellessa pohdin mistä muista teemoista äidit puhuivat. Lähestyin aineistoa etsimällä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia äitien vastauksista. Lähestyin tiettyjä kysymyksiä, jotka liittyvät kotihoidontukeen ja päiväkodinaloitukseen tilastollisesta näkökulmasta. Opinnäytetyöni kannalta on merkittävää tietää, kuinka moni perhe kokee kotihoidontuen vaikuttavan lastenhoitoratkaisuihinsa sekä mikä on lapselle sopiva ikä aloittaa päiväkotia vanhempien mielestä.

4 TUTKIMUSTULOKSET

Haastateltavat äidit ovat 22–28-vuotiaita. Ikä ei ollut kriteerinä osallistumiseen. Perheissä on 1–3 lasta. Perheen lapset ovat 11kk-4-vuotiaita. Äidit ovat kotoisin Turkista, Syyriasta, Somaliasta sekä Etelä-Sudanista. Perheisiin kuuluu lasten lisäksi äiti ja isä. Eräs haastateltava on yksinhuoltajaäiti. Perheiden äideillä on keskenään erilaiset koulutustaustat, jotka vaihtelevat peruskoulusta yliopistotutkintoon. Perheet ovat asuneet Suomessa 1–9 vuotta. Pienen otannan takia en tutkimustuloksissa merkitse lainauksien perään viitteitä keneltä vanhemmalta lainaus on tullut, jotta haastateltavien yksityisyys ja anonymiteetti säilyy.

Teemahaastattelun avulla sain tietoa perheiden lastenhoitoratkaisuista ja niiden taustasyistä. Lisäksi tietoa saatiin äitien toiveista liittyen kotoutujien perhekerhoin sekä siitä, kuinka kotivanhemmuuden yhdistäminen ja kodin ulkopuolisen elämän yhdistäminen onnistuu. Kaikkien äitien puheissa esiintyi lapsen hyvinvointi ja se on etusijalla heidän perhe-elämässään. Perheiden tekemät lastenhoitoratkaistut näyttävät pohjautuvan lasten hyvinvointiin. Vanhemmat kertoivat tekevänsä lastenhoitoratkaisut sen perusteella, minkä kokevat olevan lapsen parhaaksi. Kotihoidontuki ei ollut ratkaisujen peruste. Lapsen ikä vaikuttaa hoitomuodon valintaan. Mitä nuorempi lapsi on, sitä todennäköisempää kotihoito on. Kaikki vanhemmat valitsisivat lapselle varhaiskasvatuksen, mikäli lapsi on yli 2,5 vuotta.

Äidit kokivat kotoutujille suunnatut perhekerhot mukaviksi ja niitä toivottiin olevan useammin. Kerhoihin toivottiin enemmän toiminnallisuutta. Aktiviteetilla ei ollut merkitystä. Ryhmät, joissa kuunnellaan ja istutaan paljon, koettiin puuduttavina. Siitä syystä niihin osallistuminen on haasteellisempaa kuin kerhoihin, joissa on tiedossa mukavaa tekemistä, kuten savitöitä. Muut äitien kohtaamat haasteet osallistumisessa liittyvät vanhemmuuden arkisiin asioihin. Muun muassa väsymys ja bussilla liikkuminen lapsen kanssa koettiin erityisesti talvella esteeksi. Isien tai miespuolisten tulkkien osallistuminen kerhoihin, ei näytä vaikuttavan merkittävästi kerhojen saavutettavuuteen. Äitien mielestä miespuoliset osallistujat eivät ole ongelma, mutta se saattaa vaikuttaa jonkin verran äitien rentoon olemiseen negatiivisesti.

4.1 Kotoutujaperheiden lastenhoitoratkaisut

Opinnäytetyöni perusteella Suomeen muuttaneiden vanhempien arvomaailma heijastuu lastenhoitoratkaisuihin. Ensisijainen perustelu lastenhoitoratkaisulle on lapsen hyvinvointi. Vanhempien toiveet opiskelusta tai työnteosta ovat toissijaisia. Kotihoidontuki ei motivoi vanhempia jäämään kotiin, mutta joissain tilanteissa se voi taloudellisesti mahdollistaa, että isä tai äiti voi hoitaa lasta kotona. Lisäksi lapsen ikä vaikuttaa hoitomuodon valintaan. Kaikki vanhemmat haluavat hoitaa alle 1-vuotiasta lasta kotona itse. Myös kaikki vanhemmat valitsevat varhaiskasvatuksen lapselle, joka on vähintään 2,5-vuotias.

4.1.1 Lapsilähtöiset lastenhoitomuodot

Lasten hyvinvointi näkyy voimakkaasti perheiden arvomaailmassa. Kaikki äidit puhuivat lasten hyvinvoinnista ja siitä, mikä on lapselle parhaaksi. Eräs äiti sanoi, että ”jokainen äiti tässä maailmassa yrittää tehdä parhaansa lastensa hyväksi”. Kaikki äidit olivat sitä mieltä, että Suomessa äitinä oleminen on hienoa, koska lapsille voidaan tarjota hyvä elämä. Äitiys omassa kotimaassa on paljon vaikeampaa. Lisäksi kaikilla äideillä oli positiivinen kuva suomalaisesta päiväkodista, jonka koettiin olevan hyvä lasten kasvun ja kehityksen kannalta. Lasten hyvinvointi näkyi myös vahvasti perheiden tekemisissä lastenhoitoratkaisuissa.

Haastattelussa kysyin äideiltä, ovatko lapset päiväkodissa vai kotona ja lisäksi pyysin heitä kertomaan, kuinka perhe on ratkaisuunsa päätenyt. Lisäksi yhtenä keskeisenä kysymyksenä oli, mikä on paras ikä lapselle aloittaa päiväkotia? Kolme äitiä oli sitä mieltä, että lapsen tulisi olla noin 3-vuotias aloittaessaan päiväkodin. Äidit perustelivat vastaustaan sillä, että lapsen turvallisen kehityksen kannalta on parasta, että lapsi viettää ensimmäiset vuotensa äidin tai isän kanssa kotona. Noin kolmevuotiaana lapsi myös tarvitsee enemmän sosiaalisia suhteita ja oman ikäisiä leikkikavereita, jolloin päiväkotia on hyvä vaihtoehto lapselle. Eräs äiti sanoi, että hänen sydämensä särkyi, kun hän näkee päiväkodin pihalla jopa

alle vuoden ikäisiä vauvoja hoidossa. Osa äideistä koki, että lapsi ei ole valmis aloittamaan päiväkotia alle kolmevuotiaana. Yksi äiti oli sitä mieltä, että lapsi voi turvallisesti aloittaa päiväkodin yhden vuoden iässä. Äiti perusteli päiväkodin olevan parasvaihtoehto lapselle, koska päiväkotit tarjoaa lapselle virikkeellisemmän ympäristön kuin äiti pystyisi lapselleen tarjoamaan. Lisäksi hänellä oli kokemusta jo kahdesta lapsesta, jotka ovat aloittaneet päiväkodin yksivuotiaana. Hänen mielestään lapset olivat iloisia, eikä päiväkodin aloituksessa ollut ongelmia. Lapset tuntuivat viihtyvät hyvin päiväkodissa ja tottuivatkin nopeasti.

4.1.2 Kotihoidon tuki ei kannusta kotivanhemmuuteen

Kotihoidon tuen ei koettu olevan peruste tai motivaatio kotivanhemmuudelle. Kolme neljästä perheestä oli sitä mieltä, että heidän lastenhoitojärjestelynsä eivät muuttuisi, vaikka he eivät saisi kotihoidontukea. Yksi perhe oli sitä mieltä, että kotihoidontuki mahdollistaa taloudellisesti heidän ratkaisunsa, että äiti hoitaa lasta kotona kolmevuotiaaksi saakka. ”Kyllä kotihoidon tuki vaikuttaa ratkaisuumme siinä, mielessä että ilman sitä tukea toinen vanhempi ei voisi olla kotona, koska taloudellinen tilanteemme ei sitä sallisi tällä hetkellä, sillä perheen isä opiskelee ja käy osa-aikatöissä”. Mikäli perhe ei saisi kotihoidontukea, perhe yrittäisivät ensisijaisesti löytää jonkin toisen ratkaisun, jotta toinen vanhempi voisi olla kolme vuotta lapsen kanssa kotona. He eivät haluaisi joutua laittamaan lastaan päiväkotiin liian pienenä, koska heidän mielestään lapselle turvallisim ja paras ympäristö kasvaa ja kehittyä on kotona toisen vanhemman kanssa, kun kyse on alle kolmevuotiaasta lapsesta. Eräs perhe kuvaili, että ”kotihoidontuki ei vaikuta lainkaan järjestelyihimme. Päätöksemme eivät perustu rahaan, vaan teemme ratkaisut, miten katsomme lapselle olevan parhaaksi”.

4.1.3 Toissijaiset tekijät lastenhoitojärjestelyn taustalla

Mitkä muut asiat vaikuttavat lastenhoitoratkaisuun kuin lasten hyvinvointi? Perheet kertoivat, että lapsen parhaaksi on, että toinen vanhemmista hoitaa lasta kotona, äiti tai isä. Perheet olivat kuitenkin päätyneet ratkaisuihin, jossa äiti jää hoitamaan lasta kotiin, ja isä opiskelee ja/tai käy töissä. Äidit perustelivat

ratkaisua muun muassa luonteenpiirteillä, imetyksellä, oman äidinkielen oppimisella ja sillä että äiti on herkempi tunnistamaan lapsen tarpeet ja siten pystyy huolehtimaan lapsesta paremmin kuin isä. Eräs perheen äiti kuvaili, että hänen puolisonsa on luonteeltaan menevämpi kuin hän, joten heidän perheelleen sopii paremmin, että äiti jää kotiin ja isä opiskelee. Lisäksi äiti sanoi, että ” olen vielä nuori ja ehdin kyllä opiskelemaan myöhemmin, eikä minua harmita, että mieheni opiskelee, vaan päinvastoin”. Eräs äiti kuvaili, että ” minä olen puuhakas ja ahkera. Minä olen aina halunnut tehdä töitä, enkä minä haluaisi olla kotiäiti, vaan haluan elättää itse perheeni”. Hänen mielestään päiväkotito on erittäin hyvä vaihtoehto lapselle sillä aikaa, kun vanhempi käy töissä.

Eräessä perheessä lastenhoito on järjestetty niin, että äiti on kotona ja isä opiskelee sekä käy töissä. Perheen toiveena on, että toinen vanhemmista voi olla lapsen kanssa kotona kolmevuotiaaksi saakka. Perheen äitiä stressaa, että hänen opintonsa eivät etene. Perheen isä on myös halukas jäämään lapsen kanssa kotiin, jotta äiti voisi jatkaa opintojaan, mutta äiti ei ole halunnut toteuttaa sellaista ratkaisua. Äiti kertoo, että ”en ole vielä valmis olemaan erossa lapsesta pitkiä aikoja ja koen että pystyn huolehtimaan hieman paremmin lapsesta kuin puolisoni”, joten on lapsen parhaaksi, että minä olen hänen kanssaan kotona”. Lisäksi äidit kokivat myös, että lapselle on tärkeää oppia suomen kielen lisäksi oma äidinkieli. Kotihoidossa lapsella on mahdollisuus oppia äidinkieltään, mutta päiväkodissa oppii vain suomen kieltä. Monikielinen tausta on myös lapsen voimavara hyvinvoinnin kannalta. (Säävälä 2022.) Monikielisyyden näkökulmasta olisi tärkeää, että lapsi viettää paljon aikaa kotona vanhemman kanssa, jotta hän oppii myös oman äidinkieltensä.

4.2 Kotoutujakerhojen saavutettavuus

Kotoutujien perhekerhot ja muut ryhmät koettiin positiivisina. Kerhoihin toivotaan lisää toiminnallisuutta ja erilaisia aktiviteetteja, sillä osa ryhmistä koettiin puuduttaviksi ja siksi kerhoon on isompi kynnyks lähteä. Erityisesti maanantai, jolloin ohjelmassa on paljon istumista sekä kuuntelemista, koettiin raskaaksi.

4.2.1 Äitien kohtaamat haasteet

Haasteina osallistua kotoutujien ryhmiin koettiin väsymys, huonot liikenneyhteydet ja toiminnan vähäisyys. Äidit toivoivat monipuolisempaa toimintaa ja kerhoja saisi olla useammin erityisesti talvisin. Pääosin kerhot koettiin positiiviseksi ja saavutettaviksi. Haastatteluissa kysyin kotivanhempien kohtaamista haasteista osallistua kotoutujavanhempien kerhoihin. Eräs äiti kertoi, että hänellä ei ole ongelmia. ”Haluan aina osallistua kaikkiin kotoutujien kerhoihin, vaikka olisin väsynyt. Mieheni toisinaan kehottaa minua jäämään kotiin lepäämään minun ollessa todella uupunut, mutta minä menen väsymyksestä huolimatta aina”. Toiset äidit puolestaan kertoivat, että eivät aina osallistu perhekerhoihin, koska heitä väsyttää tai busseja kulkee liian harvoin. ”Useasti on käynyt niin, että bussi ajaa nenäni edestä, enkä viitsi jäädä odottamaan seuraava bussia, kun toisinaan Hämeenlinnassa kulkee busseja suhteellisen harvoin. Kerhoon on mukava mennä, mikäli mieheni pääsee viemään minut autolla”. Osa äideistä oli sitä mieltä, että kerhoon olisi helpompi mennä, jos paikka olisi kodin lähellä. Äidit olivat pääsääntöisesti sitä mieltä, että he kuitenkin lähtevät mielellään pois kotoa. Haastatteluissa tuli esille, että erään äidin suomalainen tuttava käy kerran viikossa hänen luonaan ja he opettelevat suomen kieltä. Toiset äidit eivät pitäneet ajatusta mukavana, jossa opettaja tulisi heidän kotiinsa, koska äidit kuitenkin haluavat mieluummin osallistua aktiviteetteihin kodin ulkopuolella.

4.2.2 Vastakkaisen sukupuolen läsnäolo ryhmissä

Lisäksi kartoitin haastattelussa, vaikuttaako miesten läsnäolo kerhoissa osallistumiseen. Kysymys pohjautuu maailmanlaajuiseen ilmiöön sukupuolten välisestä segregaatiosta. (Kinnunen & Lyytinen 2014). Suomessa segregaatio näkyy esimerkiksi erillisinä pukuhuoneina sekä tyttöjen ja poikien omilla liikuntatunneilla, mutta monissa muissa maissa segregaatio on yleisempää ja näkyvämpää. Monissa maissa esimerkiksi koulut ja monet muut julkiset paikat on jaettu sukupuolten mukaan. (Global education monitoring report 2022.) Näin ollen pohdin, että kaikki eivät välttämättä ole tottuneet olemaan samassa tilassa vieraiden henkilöiden kanssa, jotka ovat vastakkaista sukupuolta. Äidit eivät kokeneet suureksi ongelmaksi, jos kerhoissa on myös isiä mukana tai

miespuolisia tulkkeja. Äidit kuitenkin kertoivat, että on hankala olla täysin oma itsensä, kun paikalla on myös miehiä. Yksi äiti kuvaili, että ” Minulle ei ole väliä, onko ryhmässä myös miehiä, mutta rehellisesti sanottuna minun on vaikeaa olla täysin luontevasti, jos paikalla on myös miehiä”. Näin ollen miesten läsnäolo kerhoissa saattaa vaikuttaa jonkin verran kerhossa käymisen mielekkyyteen, mutta todennäköisesti se ei ole riittävän suuri syy yksistään jättää osallistumatta kerhoon.

4.2.3 Kehittämistarpeet

Kehittämisehdotuksena äidit toivoivat enemmän ja useammin aktiviteetteja. He halusivat osallistua kerhoon/toimintaan, jossa olisi mielekästä puuhaa, eikä luentomaista opetusta. Yhteiskuntatunnit ja suomen kielen opetus koettiin puuduttavana. Aktiviteetin muodolla ei koettu olevan väliä, kunhan se ei olisi istumista ja kuuntelemista. Äidit kaipaavat tekemistä kodin ulkopuolella erityisesti talvella, kun ulkona ei viihdy pitkiä aikoja. Lisäksi äidit toivovat järjestettyä toimintaa perheille viikonloppuisin. ”Olisi mukavaa, kun myös viikonloppuisin olisi toimintaa koko perheelle, jolloin myös päiväkodissa lapset voisivat osallistua”. Osa äideistä toivoisi aktiviteetteja myös aikuisten kesken, jolloin lapsen voisi hetkeksi jättää hoitoon, mikäli lapsi on jo hieman vanhempi. Suurin osa äideistä ei haluaisi jättää pientä vauvaa hoitoon ryhmätuntien ajaksi. Eräs äiti sanoi, että ” en halua jättää vauvaa hoitoon, koska silloin en pysty itse keskittymään opetukseen, kun mietin vain vauvaa”. Näin ollen olisi hyvä miettiä ratkaisuja, kuinka äidit voivat opiskella esimerkiksi suomen kieltä vauva mukanaan.

Äidit kokivat, että kun lapset kasvavat isommiksi, on helpompaa yhdistää kotielämä ja kodin ulkopuolinen elämä. Kun lapset ovat sopivan ikäisiä aloittamaan päiväkodin, voivat äiditkin rauhassa mennä opiskelemaan/töihin. Lähtökohtaisesti monet äidit toivoivat ammatin opiskelua ja siinä lomassa suomen kielen opiskelua. Eräs äiti ehdotti, että vanhemmille pitäisi tarjota mahdollisuus esimerkiksi työharjoitteluun, jossa samalla voidaan oppia kieltä. Se olisi hyödyllisempää kuin opiskella ensin suomen kieltä ja sitten vasta mennä töihin. Ammatin oppiminen olisi ikään kuin kaksi kärpystä yhdellä iskulla, koska tekemällä usein oppii parhaiten ammatin kuin kielenkin.

5 POHDINTA

Opinnäytetyöni keskeisinä tavoitteina on kartoittaa minkälaisia lastenhoitoratkaisuja kotoutujaperheet tekevät ja selvittää syitä valintojen taustalla. Lisäksi tutkin, ovatko Hämeenlinnan kotoutujakerhot saavutettavia ja kuinka niitä voitaisiin kehittää asiakaslähtöisemmiksi.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia lastenhoitoratkaisuja Suomeen muuttaneet vanhemmat tekevät ja miten he perustelevat päätöksensä?
2. Minkälaisia kehitysehdotuksia kotivanhemmilla on nykyisiin kotoutujakerhoihin ja minkälaisia haasteita he kohtaavat niiden saavutettavuudessa?

Tutkimustulosten perusteella vanhemmat tekevät lastenhoitoratkaisuja lapsen hyvinvointi etusijalla. Vanhempien ja erityisesti äitien toiveet opinnoista tai töistä ovat toissijaisia. Lisäksi lastenhoitojaratkaisuja perustellaan luonteenpiirteillä, imetyksellä, oman äidinkielen oppimisella, sekä virikkeellisen ja turvallisen kasvuympäristön tärkeydellä. Kotihoidon tuen ei koettu vaikuttavan lastenhoitoratkaisuihin, mutta se saattaa mahdollistaa kotivanhemmuuden joissain tilanteissa taloudellisesti. Vanhemmat eivät kokeneet kotihoidon tuen motivoivan heitä jäämään kotiin. Lisäksi lasten ikä vaikuttaa lastenhoitomuotoon. Mitä nuorempi lapsi on, sitä todennäköisemmin vanhempi hoitaa lasta kotona. Kaikkien vanhempien mielestä alle 1- vuotiasta tulisi ehdottomasti hoitaa kotona, mutta päiväkotia on lapselle parempi hoitomuoto, kun hän kasvaa isommaksi ja on vähintään 2,5-vuotias. Vastaukset liittyen lasten ikään ovat samankaltaisia kantaväestön kanssa. Useimmat pienten lasten vanhemmat ovat sitä mieltä, että lapselle sopiva päiväkodin aloitusikä on 1,5–2 vuotta. (Kinnunen, Saarikallio-Torp, Lammi-Taskula & Närvi 2023.)

Hämeenlinnan kotoutujavanhemmille suunnatut kerhot ovat tykättyjä ja niihin toivotaan enemmän monipuolisia aktiviteetteja. Toisinaan äidit kokevat kerhoihin osallistumisen hankalaksi. Syyt ovat arkisia, kuten väsymys, huonot

liikenneyhteydet ja toisinaan kerhojen kiinnostavuus. Erityisesti maanantai koettiin puuduttavaksi, jolloin on suomen kielen opetusta ja yhteiskuntatunnit. Äidit eivät kokeneet isien tai miespuolisten tulkkien osallistumista kerhoihin ongelmalliseksi, mutta se aiheuttaa jonkin verran levottomuutta, koska miesten seurassa on hankala olla täysin oma itsensä.

5.1 Eettisyys

Opinnäytetyöni eettisenä lähtökohtana on, että tutkimus tehdään haastateltavien ehdoilla ja heidän hyödykseen. Aihevalintani on merkityksellinen Hämeenlinnan kaupungille sekä Suomeen muuttaneille kotivanhemmille. Yhtenä tavoitteena on kuulla kotivanhempien toiveita pienten lasten vanhemmille suunnatuista palveluista. Opinnäytetyöni päätavoite on, että kotivanhempien kotoutumista Suomeen voitaisiin vahvistaa, jolloin työni hyödyttää myös haastateltavia.

Suomen perustuslaki koskee myös tutkijoita. Heidän tulee kunnioittaa henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Ketään ei esimerkiksi voida pakottaa haastatteluun. Jokaisella on myös oikeus sananvapauteen ja yksityisyyteen. Sosiaalialalla tutkimukset kohdistuvat usein ihmisiin, jolloin eettisten kysymysten pohtiminen ja huomioonottaminen on erityisen tärkeää. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7). Eettisestä näkökulmasta on tärkeää, että kunnioitan haastateltavien yksityisyyttä tehdessäni opinnäytetyötä. Kerroin haastateltaville, että minulla sekä tulkilla on vaitiolovelvollisuus. Lisäksi eettisenä lähtökohtana on, että haastattelut tehdään nimettömänä, eikä haastateltavia voida tunnistaa opinnäytetyöstäni. Haastateltavista ei kerätä henkilötietoja ja kaikki haastatteluihin liittyvä materiaali säilytetään huolellisesti niin, ettei ulkopuolisilla ole pääsyä tietoihin. Lisäksi aineisto hävitetään tutkimuksen tulosten raportoimisen jälkeen.

Sosiaalialan ammattietiikan lähtökohtana on ihmisarvo, ihmisoikeudet ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Jokaisella ihmisellä on oikeus omanlaiseen elämään ja jokaisella on itsemääräämisoikeus. Itsemääräämisoikeuden lisäksi keskeistä sosiaalialalla on asiakaslähtöisyys. Asiakkaan ääntä kuullaan sekä

kunnioitetaan hänen itsemääräämisoikeuttaan. (Talentia 2022, s. 14–15). Eettiset periaatteet näkyvät yksilöhaastattelussa siten, että kuuntelen, mitä haastateltavalla on kerrottavaa. Tehtäväni ei ole arvostella tai ottaa kantaa hänen näkemyksiinsä. Haastateltavan ei myöskään ole pakko vastata kysymykseen, mikäli hän ei halua. Haastatteluissa olen tasavertainen kaikkia kohtaan.

Huomioin opinnäytetyössäni monikulttuurisuuden. Sosionomin työssä kulttuurisensitiivisyys on tärkeää. Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa, että sosionomilla on halua ja kykyä ymmärtää eri taustoista tulevia ihmisiä. Asiakas on nähtävä yksilönä eikä stereotyyppien kautta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023). Yksilöhaastattelussa kunnioitan erilaisuutta, huomioin haastateltavan elämäkokemukset, olen avoin ja joustava. Mielestäni on tärkeää saada haastateltavan ääni kuuluviin ja kohdata haastateltava yksilönä. Haastateltava ei ole tiettyyn lokeroon sopiva maahan muuttanut nainen, vaan hän on vanhempi, jolla on oma erityinen tausta, kokemukset sekä näkemykset elämästä, niin kuin jokaisella ihmisellä on.

5.2 Yksilöhaastattelujen luotettavuus

Haastattelun äidit osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti ja ilman suostuttelua. Äidit kertoivat, että heistä on mukava osallistua, eikä siitä ole mitään vaivaa heille. Haastatteluista saadun aineiston luotettavuutta vahvistaa vapaaehtoisuus ja oma mielenkiinto tutkimusta kohtaan. Haastattelun vapaaehtoisuus on luotettavan tutkimuksen lähtökohta. Vuorovaikutusta olisi vaikea rakentaa henkilön kanssa, joka on suostutellen saatu tutkimukseen mukaan. (Lehtomaa 2008, 169). Kaikki haastatteluihin pyydetyt, eivät olleet halukkaita osallistumaan tutkimukseen. Heille annettiin aikaa miettiä asiaa ja mikäli mieli muuttuu tutkimukseen voi halutessaan osallistua. Ketään ei kuitenkaan suostuteltu, koska se olisi tuntunut johdattelevalta ja painostamiselta. Arvioin, että haastattelun luotettavuutta vahvistaa se, että aihe on ajankohtainen äideille. Ajatukset ovat vielä tuoreessa muistissa, koska heidät lapset ovat edelleen pieniä. Lisäksi suurin osa äideistä käy parhaillaan kotoutujien kerhoissa

sekä yksi äiti on käynyt niissä hiljattain, vaikka tällä hetkellä hänellä ei ole tarvetta niihin osallistua.

Haastattelussa pyrin olemaan neutraali ja kerroin, että olen opiskelijan roolissa. En ota kantaa enkä arvostele vastauksia. Korostin haastattelun anonymiteettiä sekä minun ja tulkin vaitiolovelvollisuutta. Pyrin tuomaan esille, että en keskustele asioista Hämeenlinnan kaupungin työntekijöiden kanssa tai muiden ulkopuolisten kanssa. Haastatteluille varattu 1,5 h oli riittävä aika ja kaikista teemoista ehdittiin keskustella. Koen kuitenkin, että teemaa olisi mahdollista syventää, mikäli aika olisi ollut pidempi tai olisin tavannut heidät kaksi kertaa. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista tämän opinnäytetyön puitteissa. Pidän mahdollisena, että tulkkauksen kautta kaikki käännetyt yksityiskohdat eivät ole välittyneet. Haastattelun aikana kuitenkin käytin itseään korjaavaa metodia ja varmistin onko minun tulkintani oikea. Näin vältyttiin väärinymmärryksiltä ja arvioin, että tulokset ovat luotettavia.

Haastattelut sujuivat hyvin ja kodissa oli mukava tunnelma. Äitien kanssa oli mukava jutella puolin ja toisin. Tykkäsin paljon haastatteluiden tekemisestä ja haluaisin tehdä niitä jatkossa lisää. Aiheesta keskusteleminen oli erittäin mielenkiintoista ja antoisaa. Minä ja myös äidit pähkäilivät alkuun, ovatko kysymykset liian hankalia tai henkilökohtaisia. Haastattelun alussa korostin, että kysymyksiin vastaaminen on vapaaehtoista ja epämukavilta tuntuviin kysymyksiin ei tarvitse vastata. Huoli osoittautui turhaksi. Äidit vastasivat kaikkiin kysymyksiin ja kertoivat niiden olleen sopivia, eikä niihin vastaaminen tuottanut ongelmia.

5.3 Johtopäätökset

Tutkimuksen tulosten pohjalta voidaan päätellä, että Suomeen muuttaneiden vanhempi lastenhoitoratkaisut ovat lapsilähtöisiä. Molempien vanhempien samanaikainen kouluttautuminen tai töissä käyminen on toissijaista. Tulosten perusteella kotihoidon tukea ei koeta motivoivana tekijänä jäädä kotiin, mutta se saattaa mahdollistaa perheen ensisijaisesti toivotun järjestelyn taloudellisesti. Lisäksi aineiston perusteella äidit ovat tyytyväisiä Hämeenlinnan kaupungin järjestämiin kotoutujavanhemmille suunnattuihin kerhoihin. Kerhoja toivottiin

lisää ja niihin haluttaisiin enemmän toiminnallisuutta. Esimerkiksi yhteiskuntatunnit tuntuivat äideistä puuduttavilta. Mahdollisesti ryhmiin voisi lisätä toiminnallisuutta ja interaktiivista tekemistä, jotta osallistuminen niihin koettaisiin miellyttävämmäksi ja sitä kautta osallistujamäärää saataisiin kasvatettua. Kenties kerhojen lukujärjestystä muuttamalla saataisiin päivistä rennompia, eikä yhdelle päivälle osuisi raskaimpana koetut ryhmät. Lisäksi osa äideistä koki bussilla kulkemisen hankalaksi. Voitaisiinko kerhoihin järjestää kimpakyyditys tai voisiko kerhoja olla eri puolella kaupunkia? Kotoutujien perhekerhoja olisi hyvä tutkia lisää ja saada näyttöä kerhotoimintaan osallistumisen vaikutuksista pidemmällä tähtäimellä. Millaista hyötyä kerhotoiminnasta on vanhemmille ja lapsille sekä helpottaako kerhotoiminta lapsen siirtymistä varhaiskasvatukseen. Olisi kiinnostavaa tarkastella hyötyjä kotoutujaperheiden sekä varhaiskasvatuksen henkilökunnan näkökulmasta.

Yhteiskunnallisessa kontekstissa ja julkisessa keskustelussa olisi hyvä tarkastella ovatko hallituksen päätökset lapsilähtöisiä. Voinemme kaikki samaistua haastateltavien äitien ajatukseen siitä, että lasten hyvinvointi on etusijalla. Tämän ajatuksen kautta pohdin, että käsitelläänkö esimerkiksi kotihoidon tukeen liittyviä haittoja liikaa yhteiskunnan tuottavuuden kannalta, eikä riittävän laajasti lapsen hyvinvoinnin kautta. Useiden tutkimusten kuten (Gruber, Huttunen & Kosonen 2022) perusteella kotihoidon tuella on enemmän negatiivisia vaikutuksia kuin positiivisia. Negatiiviset vaikutukset kohdistuvat erityisesti naisiin ja lapsiin, niin valtaväestöön kuin ulkomaalaistaustaisiin perheisiin. Jatkotutkimusideana olisi selvittää, millainen tukimuoto nykyisen kotihoidon tuen sijaan edistäisi Suomeen muuttaneita perheitä saavuttamaan saman sosioekonomisen aseman kuin muu väestö.

Tutkimus hyödyttää Hämeenlinnan kotoutumisen palveluja, koska he voivat suunnitella kotoutujille suunnatuista kerhoista asiakaslähtöisempiä. Tutkimus on myös kotivanhempien kannalta merkittävä, koska tulokset kertovat, ettei kotihoidon tuki motivoi vanhempia jäämään kotiin. Monien tutkimusten mukaan kotihoidon tukea muuttamalla tai pienentämällä voitaisiin teoriassa kannustaa maahan muuttaneita kotivanhempia työelämään. Todellisuudesta ei ole kuitenkaan empiiristä näyttöä. Vaikka ihmiset reagoivat taloudellisiin kannustimiin, on epäselvää, kuinka taloudelliset kannustimet ja kulttuuriset normit

toimivat yhdessä. (Kaihovaara 2021). Orpon hallituksen ehdottama muutos, jossa oikeus kotihoidontukeen alkaisi vasta usean vuoden Suomessa asumisen jälkeen (Karkkola 2023), ei näin ollen lisääisi naisten työllistymistä. Monet äidit jäisivät todennäköisesti siitä huolimatta hoitamaan lapsiaan kotiin, koska lasten hyvinvointi menee töiden ja opiskelujen edelle. Hallituksen tulisi keskittyä muihin keinoihin, joilla naisten työllisyyttä voitaisiin parantaa. Naisten osallistumista työmarkkinoille voitaisiin lähestyä laajemmasta näkökulmasta. Kuinka voitaisiin nostaa kaikkien Suomessa asuvien naisten työllisyysaste samalle tasolle kuin muissa pohjoismaissa (Österbacka & Räsänen 2022, 1072), sen sijaan, että keskitytään ulkomaalaistaustaisiin naisiin tai äiteihin?

LIITTEET

TEEMAHAASTATTELU

Taustatiedot

- Ketä perheeseesi kuuluu?
- Minkä ikäisiä lapset ovat?
- Mistä olet kotoisin?
- Kauanko olette olleet Suomessa kk/vuosi?
- Koulutus/ammatti

1. Lastenhoitoratkaisut

- Ovatko lapsesi kotona vai päiväkodissa?
- Kuinka olette (te vanhemmat) päätyneet ratkaisuunne?
- Kenellä teidän perheessänne on päävastuu lastenhoidosta?
 - Minkälaiset asiat vaikuttavat siihen kenellä on päävastuu?
- Kuinka pitkään haluat hoitaa lapsia kotona?
- Saatko kotihoidontukea? Onko määrä sopiva? Vaikuttaako se lastenhoitoratkaisuun?
- Mitä ajatuksia sinulla on suomalaisesta päiväkodista?
- Minkä ikäisenä tai missä tilanteessa lapsen on hyvä mennä päiväkotiin?

2. Vanhempien kotoutujakerhot

- Minkälaisia kokemuksia sinulla suomen kielen oppimisesta?
- Minkälaisia kokemuksia sinulla on kotivanhempien perhekerhoista?

- Onko tulkin sukupuolella merkitystä? Joskus ryhmätoiminnassa on mukana miestulkkeja, häiritseekö se?
- Minkälaisia haasteita olet kohdannut erilaisiin äideille tarkoitettuihin ryhmätoimintoihin osallistumisessa?
- Mitä ajatuksia sinulla on lapsen hoitoon jättämisestä?
 - esim. jos jätät lapsen vapaaehtoisten hoitoon, kun itse opiskelet suomen kieltä.

3. Kotivanhemmuus

- Minkälaista on olla äiti Suomessa?
- Minkälaisia kokemuksia sinulla on muihin lapsiperheisiin tutustumisesta?
- Kuinka pystyt yhdistämään äitiyden ja kodin ulkopuolisen elämän? Onko sinulla omaa aikaa?

LÄHTEET

Ahtiainen, H., Mäki, N., Määttä, S., Saukkonen, P., & Yijälä, A. Viitattu 27.10.2023
https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/21_02_04_Tutkimuksia_5_Ahtiainen_Maki_Maatta_Saukkonen_Yijala.pdf

Aira, T., Hämylä, R., Kannas, L., Aula, M., & Harju-Kivinen R. Viitattu 9.1.2023
<https://lapsiasia.fi/documents/25250457/38754461/Lasten+hyvinvoinnin+tila+kansallisten+indikaattoreiden+kuvaamana.+Vuosikirjan+2014+taustaraportti.pdf/fa6cf958-4652-7d7c-1988-8893aaa4c4f6/Lasten+hyvinvoinnin+tila+kansallisten+indikaattoreiden+kuvaamana.+Vuosikirjan+2014+taustaraportti.pdf?t=1601451311620>

Alitolppa-Niitamo, A., 2021. Maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyyden edistäminen, Viitattu 14.12.2023
<https://kotoutuminen.fi/documents/56901608/76169779/Policy-Brief-1-2021.pdf/2fc25d98-2fab-f074-1264-cedc31107b31/Policy-Brief-1-2021.pdf?t=1621431183640>

Alitolppa-Niitamo, A., Kerkkänen, H., Lee, Ming young., Novitsky, A., Säävälä, M. & Zandkarimi, M., 2014, https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/c351f36e-kotipuu_ryhmaopas2014_painoon.pdf, Viitattu 27.10.2023

Aluehallintovirasto, 2023. Viitattu 12.12.2023
<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/yleista-saavutettavuudesta/>

Baumgartner, T., & Raijas, M., 2023, Viitattu 3.9.2023
<https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/maahanmuuttajanaisten-tyollisyysparani/>

Global education monitoring reporti 2022, Viitattu 14.12.2023
<https://www.education-progress.org/fr/focus/4-singlesexschools>

Gruber, J., Huttunen, K., & Kosonen T. Paying Moms to Stay Home: Short and Long Run Effects on Parents and Children. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT Institute for Economic Research Helsinki 2022. Viitattu 7.12.2023
<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/186210/vatt-working-papers-151-paying-moms-to-stay-home--short-and-long-run-effects-on-parents-and-children.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hirsijärvi, S., & Hurme, Sirkka., 2017, Tutkimushaastattelu, Helsinki; Unigrafia. 34–47, 173

Hämeenlinnan kaupunki, 2023a, kotoutumisen edistäminen, Viitattu 20.8.2023
<https://www.hameenlinna.fi/tyo-ja-elinkeino/kotoutumisen-edistaminen/>

Hämeenlinnan kaupunki, 2023b, varhaiskasvatus, Viitattu 30.9.2023
<https://www.hameenlinna.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/avoin-paivakoti-ja-kerhot/>

Hämeenlinnan kaupungin kotouttamisohjelma 2021–2025,
https://www.hameenlinna.fi/wp-content/uploads/2021/06/HML-Kotouttamisohjelma-2021_2025_liitteinen.pdf

Hämeenlinnan monikulttuurisuusohjelma 2015, Viitattu 11.8.2023
<https://kotoutuminen.fi/documents/3464316/4353156/hameenlinna-monikulttuurisuusohjelma-2012-2015.pdf/efebf14e-c3d2-4d0c-8416-468f46d333bd>

Ichino, A., Olsson, M., Petrongolo, B., & Skogman Thoursie, P., Economic Incentives, Home Production and Gender Identity Norms, Viitattu 27.10.2023
<https://docs.iza.org/dp12391.pdf>

Kaihovaara, A., 2021, Policy Brief -kooste.
<https://kotoutuminen.fi/documents/56901608/76169779/Policy-Brief-2-2021.pdf/35be9d44-db32-149e-f578-020c9ba18617/Policy-Brief-2-2021.pdf/Policy-Brief-2-2021.pdf?t=1666679205303>

Kananen, J., Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä, Jyväskylä: Juvenes Print.

Kansaneläkelaitos 2023a, Kotihoidontuki, Viitattu 3.9.2023
<https://www.kela.fi/kotihoidontuki>

Kansaneläkelaiton 2023b, tukien maksaminen, Viitattu 3.9.2023
<https://www.kela.fi/kotihoidontuki-maara-ja-maksaminen>

Karkkola, M., Viitattu 27.10.2023 <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/orpon-hallitus-tama-tuki-maahanmuuttajille-vasta-usean-asumisvuoden-jalkeen/3aaa182a-8fd5-4db8-b105-50fb0f5d2c91>

Kinnunen, A., Saarikallio-Torp, M., Lammi-Taskula, J., Miettinen, A., & Närvi, J. Kelan tutkimusblogi. Viitattu 7.12.2023
<https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/786227/vanhempien-arvomaailma-heijastuu-varhaiskasvatuksen-aloitusikaan>

Kotoutumisen osaamiskeskus 2021. Viitattu 27.10.2023
<https://kotoutuminen.fi/tuetaan-perheita>

Kuntaliitto 2022. Viitattu 10.8.2023 <https://www.kuntaliitto.fi/talous-ja-elinvoima/elinvoima/maahanmuutto-ja-monikulttuurisuus>

Lehtomaa, M. 2008. Fenomenologinen kokemuksen tutkimus: Haastattelu, analyysi, ymmärtäminen. Teoksessa Virtanen, P. & Lomaa, T. (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Miettinen, L., 2008, Sosiaali- ja terveysturman tutkimuksia, Lasten kotihoidontuen kuntalisät osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Viitattu 5.12.2023 <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/223c5db7-3bcc-407c-b154-75e406980eb6/content>

Myintegration 2023. Viitattu 30.9.2023 Integration Path for International Mothers (myintegration.fi)

Nurmi-Matongo, E. 2023. Kotoutujien perhekerhojen historia. Yksityinen sähköpostiviesti 12.12.2023. Viestin Saaja: Rosa Hyvärinen

Närvi, J., Kinnunen, A., Lammi-Taskula, J., Miettinen, A. & Saarikallio-Torp, M. Äitien kotihoidon tuen käytössä näkyvät niin työtilanne kuin hoivaihanteet – Perhevapaakyselyn 2022 tuloksia. Viitattu 14.12.2023
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146075/URN_ISBN_978-952-408-033-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

OECD. 2018. Working together- Skills and labour market integration of immigrants and their children in Finland. OECD Publishing, Paris. Viitattu 30.8.2021 https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/working-together-skills-and-labour-market-integration-of-immigrants-and-their-children-in-finland_9789264305250-en#page1

Opetushallitus 2023. Viitattu 27.10.2023 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Pasanen, A. 2023. Viitattu 13.12.2023 <https://www.hs.fi/kuukausiliite/art-2000009928963.html>

Räsänen, T., 2023, Empirical studies on family economics, Taloustiede, Väitöskirja, Kela, Helsinki, <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/0e92ca77-1ad4-4024-818e-5bbbadf44d9/content>

Saukkonen, P., 2020, Suomi omaksi kodiksi, Tallinna, Printon Trükikoda.

Sutela, H., 2016, Viitattu 3.9.2023
<https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2016/lahi-idasta-ja-afrikasta-kotoisin-olevien-naisten-kotoutumiseen-kiinnitettava-huomiota/>

Säävälä, M. 2022, Policy brief 1/2022, Eritauustaisille lapsille tasavertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin, Viitattu 14.12.2023
https://kotoutuminen.fi/documents/56901608/76169779/Policy_Brief_1_2022.pdf/76063dc2-b77a-4fee-0418-62b0000f8924/Policy_Brief_1_2022.pdf?t=1661844103028

Talentia 2022, Viitattu 12.8.2023, <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030>

Tilastokeskus 2022. Viitattu 9.1.2024
<https://www.stat.fi/julkaisu/ckwd9j2c8fbpq0c53mhrob1za>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023, Viitattu 15.8.2023
<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

Tuominen-Halomo, A., 2022, Viitattu 11.8.2023
<https://www.lansivayla.fi/paikalliset/5559012>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, Viitattu 15.8.2023
https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023. Viitattu 9.1.2024
<https://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen#:~:text=Kotoutuminen%20on%20jatkuva%2C%20kaksisuuntainen%20prosessi,maahanmuuttajilta%20itselt%C3%A4%C3%A4n%20ett%C3%A4%20vastaanottavalta%20yhteiskunnalta>.

Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) 2007. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Österbacka, E. & Räsänen, T. (2022) Back to work or stay at home? Family policies and maternal employment in Finland. *Journal of Population Economics* 35, 1071–1101.